

Између Чинова

ARETÉ

www.areté.rs

Збирка

Areté

Главна и одговорна уредница

Нина Гуглета

Наслов

оригинала

Virginia Woolf

Between the Acts

Превод

Славица Стојановић

Лектура

Ирина Вујичић

Коректура

Ивана Томић

Графичко обликовање

Јана Вуковић

Штампарија

ДМД Штампарија

Тираж

1000 примерака

Издавач

Areté, Београд

Translation copyright © Arété, 2017

Измеђучинова

роман

Вирџинија Вулф

Превод

Славица Стојановић

Напомена Леонарда Вулфа

Рукопис ове књиге био је завршен, али није био коначно ревидиран за штампу у време смрти Вирџиније Вулф. Верујем да не би вршила некакве веће или материјалне измене, иако би пре коначног одобрења вероватно направила доста ситних исправки или ревизија.

Била је летња ноћ и разговарало се, у великој соби с прозорима отвореним ка башти, о септичкој јами. Општина је обећала да ће довести воду у село, али није испунила обећање.

Гђа Хејнс, супруга сеоског племића, гусколика жена са очима исколаченим као да виде у јарку нешто што би она халапљиво прогутала, рече извештачено:

„Каква тема за разговор у овакву ноћ!”

Онда настаде ћутање; мукала је крава и то је наведе да каже како је чудно, као дете се никада није плашила краве, само коња. Ипак јој је, малом детету у колицима, велики запрежни коњ пројурио на центиметар испред лица. Њена породица, рекла је старцу у фотелји, већ вековима живи близу Лискалда. Хумке на гробљу су доказ.

Напољу је зацвркулала птица. „Славуј?“, питала је гђа Хејнс. Не, славуји не иду тако високо на север. То је дневна птица, цвркуће над дневном сочном масом, над црвима, пужевима, зрневљем, чак и у сну.

Старац у фотелји – г. Оливер из Индијске цивил-не службе, у пензији – рекао је да је положај који су одабрали за септичку јаму, ако је добро чуо, на римском друму. Из авиона, рекао је, још увек се могу видети, као јасни белези, ожиљци од Британаца, Римљана и од елизабетанске племићке куће; и од плуга, кад

се орало брдо да се посеје жито у време Наполеонових ратова.

„Али ви се не сећате...”, отпочела је гђа Хејнс. Не, тога не. Он се још сећа и баш се спремао да им каже чега, кад се споља чу неки звук и уђе Иза, његова снаха, с косом везаном у кикице; имала је пењоар са избледелим пауновима. Ушла је као лабуд који плива својим путем; па је устукнула и зауставила се, изненађена што је ту нашла људе и упаљена светла. Седела је са својим синчићем коме није било добро, извинила се. О чему су говорили?

„Расправа о септичкој јами”, рече г. Оливер.

„Каква тема за разговор у овакву ноћ!”, поново је узвикнула гђа Хејнс.

Шта је он рекао о септичкој јами; или пак о било чему, питала се Иза, нагињући главу ка сеоском племићу, Руперту Хејнсу. Срела га је на добротворној забави; и на партији тениса. Додао јој је шољицу и рекет – то је било све. Али је на његовом опустошеном лицу увек осећала мистерију; а у његовом ћутању страст. То је осећала на партији тениса и на добротворној забави. Сад је то осетила по трећи пут, можда само мало јаче.

„Сећам се”, упао је старац, „моја мајка...” Сећао се своје мајке како је била веома крупна; да је кутију за чај држала под кључем; па ипак баш у овој соби дала му је Бајрона. Има више од шездесет година, рекао им је, да му је мајка дала Бајронова дела баш у овој соби. Застао је.

„Походи у лепоти слична ноћи”, цитирао је.

И опет:

„Не, ми нећемо лутати више у касној ноћи, ти и ја.”

Иза диже главу. Речи су направиле два прстена, савршена прстена, која су их понела, њу и Хејнса, као два лабуда низ воду. Али његове снежнобеле груди биле су окружене гужвом воденог сочива; и она исто,

била је упетљана паучином око стопала, својим мужем, берзанским посредником. Седела је на свом трonoшцу клатећи се, са обешеним кикицама и телом као ваљак, у избледелом пењoару.

Гђа Хејнс била је свесна емоције која је кружила међу њима не укључујући њу. Чекала је као што се са чека да замре напон оргуља па да се изађе из цркве. У ауту, на повратку кући у црвену вилу у кукурузишту она ће то разбити, као кад дрозд лептиру искљује крила. Дозволивши да протекне десет секунди, умала је, застала, а затим, као да је чула да је задњи напон одумро, пружи руку гђи Џајлса Оливера.

Али је Иза, која је требало да се дигне истог тренутка када се дигла гђа Хејнс, и даље седела. Гђа Хејнс пиљила је у њу својим гусколиким очима халапљиво гутајући: „Молим вас гђо Џајлса Оливера, будите љубазни да приметите да постојим...”, што је ова морала да уради дижући се коначно са столице, у свом избледелом пењoару, с кикицама које су висиле низ оба рамена.

Поинц Хол је на светлости раног летњег јутра изгледао као кућа средње величине. Није спадао међу куће које се помињу у водичима. Био је превише породичан. Али је та беличаста кућа са сивим кровом и с крилима истуреним под правим углом, која је, нажалост, лежала ниско на ливади, док је обала горе имала руб дрвећа па се дим ковитлао све до гнезда врана, била пожељна за живот. Возећи се поред ње, људи су говорили међу собом: „Питам се да ли ће ово икад доћи у продају?” А шоферу: „Ко ту живи?”

Шофер није знао. Оливерови, који су купили кућу пре нешто више од једног века, нису имали везе с

Веринговима, Елвијевима, Манеринговима или Бернетовима, старим породицама које су међу собом склапале бракове и у смрти лежале испреплетане, као корен бршљана, уз гробљански зид.

Тек нешто преко сто двадесет година Оливери су били овде. Кад се пење главним степеништем – постојало је још једно, са задње стране, просте мердевине за послугу – ту је још увек стајао портрет. Дугачак жут брокат видео се напола пута увис; а кад се стигне до врха, видело се мало напудерисано лице, велика фризура обавијена бисерима; некаква преткиња. Шест или седам спаваћих соба у које се улазило из ходника. Собар је био војник; оженио се госпођином служавком; и под стакленом кутијом стајао је сат који је зауставио зрно на пољу код Ватерлоа.

Било је рано јутро. По трави је била роса. Црквени сат откуцао је осам пута. Госпођа Свидин повукла је завесу у својој соби – слаб бели циц који је споља давао прозору тако допадљив изглед својим зеленим первазом. Са засуном у старим рукама, пошто је трзајем отворила прозор, стајала је: стара удата Оливерова сестра, удовица. Увек је мислила да заснује сопствени до, можда у Кенсингтону, можда код Кјуа, да би тако уживала благодети башта. Али остала је и даље, преко целог лета, а када је зима излучила своју влагу по зидовима и загушила капке мртвим лишћем, рекла је: „Барте, зашто су изградили кућу у рупи, окренуту на север?“ Њен брат рече: „Очигледно, да се спасу од природе. Зар им није требало четири коња да повуку породична кола кроз блато?“ Онда јој је испричао чувену причу о великој зими у осамнаестом веку, када је целих месец дана прозор био затрпан снегом. И пало дрвеће. Тако се сваке године кад дође зима гђа Свидин повлачила у Хејстингс.

Али сада је било лето. Будиле су је птице. Како су певале нападајући зору као што мноштво малих хориста напада на сладолед-торту! Приморана да слуша, опружила се ради свог омиљеног штива – Преглед историје – и проводила је сате између три и пет мислећи на шуме рододендрона на Пикадилију; када је цели континент, сазнала је, не као сада подељен каналом, био једно; настањен, сазнала је, чудовиштима с телом слона, вратом фоке, која су се помаљала, надимала, полако вијугала и, претпостављала је, лајала; игуанодонт, мамут и мастодонт, од кога по свој прилици, мислила је трзајем отворивши прозор, ми потичемо.

Требало јој је пет секунди стварног времена, духовног времена можда још толико, да разликује саму Грејс, с плавим порцеланом на послужавнику, од чудовишта прекривеног уштављеном кожом што је роктало и спремало се, кад су се отворила врата, да разори цело дрво у зеленој запарној исконској шикари. Природно, скочила је кад је Грејс спустила послужавник и рекла: „Добро јутро, госпођо.” Такнута, помислила је Грејс кад је осетила на свом лицу подвојени поглед који је видео пола животињу у баруштини, пола служавку у шареној хаљини и белој кецељи.

„Како певају ове птице!”, рече гђа Свидин насумице. Прозор је сад био отворен; птице су заиста певале. Љубазни дрозд скакутао је преко травњака са смотуљком ружичасте гуме склупчаним у кљуну. Изазвана тим призором да настави своју маштовиту реконструкцију прошлости, гђа Свидин је застала; била је склона да прошири границе тренутка летом у прошлост или будућност; или постранце, дуж ходника и алеја; али сетила се своје мајке – своје мајке како је баш у тој соби прекорева: „Не зевај, Луси, или ће ветар да промени...” Како ју је често прекоревала мајка баш

у овој соби – „али у много другачијем свету”, као што би је подсетио њен брат. Тако је села за јутарњи чај, као било која дама са истуреним носем, мршавим образима, прстеном на руци са уобичајеним украсима доста похабане али отмене старице, у шта се у њеном случају рачунао и златан крст на грудима.

После доручка дадиље су гурале по заравни дечја колица; и док су гурале, разговарале су – нису уобличавале зрна информација или једна другој предавале идеје, него су речи котрљале по језику као бомбоне; а ове су, кад се истаће до провидности, испуштале ружи-часто, зелено и слатко. Јутрос је то слатко било: „Како га је кувар изрибао због шпаргли; како сам, кад је позвонила, рекла: ала је сладак костим и лепо се слаже с блузом”; а то је водило на нешто о неком типу док су шетале терасом котрљајући бомбоне, гурајући колица. Штета што је човек који је саградио Поинц Хол кућу бацио у рупу, кад се иза баштице с цвећем и повртњака протеже она узвисина. Природа је дала место за кућу; човек је себи сазидао кућу у рупи. Природа је дала широки травњак седамсто метара дугачак и висок до изненадног потонућа у вештачки рибњак. Тераса је била довољно широка да пљоштимице прими целу сенку великог дрвета. Ту би могао да шеташ и шеташ у сенци дрвећа. Два-три расла су једно близу другог, затим је ту био јаз. Корење је расцепило травњак и међу жилама били су зелени водопади и јастуци траве на којима су у пролеће расле љубичасте, а лети дивље цикламе.

Ејми је нешто рекла о неком типу кад се Мејбл, с руком на колицима, оштро окрете прогутавши своју бомбону. „Доста зановећања”, рече оштро. „Ајде, Џорџе.”

Дечачић је заостао и рио по трави. Беба Каро прогурала је шаку испод покривача и длакави меда одлетео је преко ивице. Ејми је морала да се сагне. Џорџ је копао. Цвеће је пуштало боју на угловима клица. Кидала се опна за опном. Пуштало је мекожуто, пламсаво светло под опном од сомота; пунило је светлошћу дупље иза очију. Сва та унутрашња тама постала је дворана мириса лишћа, мириса земље, жуте светлости. А изнад цвета је било дрво; трава, цвет и дрво били су потпуни. На коленима ријући по земљи, сматрао је да је цвет целина. А онда режање и топли дах и бујица чекињасте сиве длаке пројури између њега и цвета. Он поскочи преврнувши се у страху, и виде како према њему долази шиљато чудовиште без очију крећући се на ногама, витлајући рукама.

„Добро јутро, господине”, тресну о њега шупљи глас из папирног кљуна.

Старац је искочио на њега из скровишта иза дрвета.

„Реци добро јутро, Џорџ; реци: ‘Добро јутро, деда’”, терала га је Мејбл гурајући га према човеку. Али Џорџ је стајао зијајући. Онда г. Оливер згужва новине које је био савио као кљун и појави се лично. Веома висок старац, са светлцуавим очима, збораним образима и без длаке на глави. Окрене се.

„К нози!”, продрао се, „к нози, животињо једна!” И Џорџ се окренуо; и дадиље које су држале крзног меду су се окренуле; сви су се окренули да виде Зораба, авганистанског хрта како витла и цилита се по цвећу.

„К нози!”, драо се старац као да командује пуку. То је било импресивно дадиљама, начин на који старо момче његове доби може још да се дере и да такву звер натера да га слуша. Вратио се авганистански хрт прилазећи извињавајуће. И чим се згурио уз старчеву ногу, узица му је брзо навучена преко огрлице; омча коју је стари Оливер увек носио са собом.

„Дивља звери... неваљала звери,” гуињао је саги-
њући се. Џорџ је гледао само у пса. Длакави бокови
усисавали су се унутра и напоље; капљица паре била је
на ноздрвама. Он бризну у плач.

Стари Оливер се подиже, набрекних вена, зацрвене-
лих образа; био је љут. Мала игра с новинама није
успела. Дечак је био цмиздравац. Он климну и оде гла-
дећи згужване новине и мумлајући док је покушавао да
нађе свој ред у ступцу: „Цмиздравац – цмиздравац.”
Али ветрић одува велики лист новина, и он преко иви-
це виде пејзаж – непрекидна поља, пустару и шуме.
Уоквирени, постали су слика. Да је сликар, овде би по-
ставио ногаре, где природа испругана дрвећем изгледа
као слика. Онда је поветарац стао.

„Г. Далације”, читао је када је нашао где је стао у
ступцу, „успео је у учвршћивању франка...”

Гђа Џајлса Оливера провлачила је чешаљ кроз густе
чворове у коси коју, пошто је овоме придавала пуну
пажњу, никада није шишала или подсецала; подигла је
тешку изрезбарену сребрну четку која је била венчани
дар и коју је користила да импресионира собарице у
хотелима. Подигла ју је и стала испред троделног ог-
ледала, тако је могла да види три одвојене верзије свог
доста тешког, али лепог лица; и још, изван огледала,
узану траку терасе, травњак и врхове дрвећа.

У огледалу, у својим очима, она виде оно што је
осетила синоћ према опустошеном, ћутљивом, ро-
мантичном сеоском племићу. „Заљубљеност” била јој је
у очима. Али је споља, на умиваонику, на тоалет-
ном столу, међу сребрним кутијама и четкицама за зубе,
била друга љубав; љубав према мужу, берзанском

посреднику – „оцу моје деце”, додала је склизнувши у клише који јој је машта пригодно додала. Унутрашња љубав била је у очима, спољашња на тоалетном столу. Али које је било то осећање што се сад комешало у њој када је преко огледала, напољу, видела да преко травњака долазе дечја колица; две дадиље и дечачић Џорџ који заостаје за њима?

Куцнула је у прозор изрезбареном четком. Били су предалеко да чују. Жамор дрвећа био им је у ушима; цвркулт птица; обузели су их други догађаји баштенског живота, нечујни, њој у соби невидљиви. Изоловано на зеленом острву, ограђено висибабамма, застрто прекривачем од набране свиле, невино острво пловило је испод њеног прозора. Само је Џорџ заостајао.

Вратила се својим очима у огледалу. „Заљубљеност”, мора да је то; пошто је присуство његовог тела синоћ у соби могло толико да је узбуди; кад су речи које је он рекао пружајући јој шољу чаја, додајући јој тениски рекет, толико могле да се приме за извесну тачку у њој; па су лежале између њих као жица зујећи, заплићући, подрхтавајући – тапкала је наслепу у дубинама огледала за речима које би одговарале немерљиво кратким дрхтајима авионског пропелера што је једанпут видела у зору у Кројдону. Све је брже, брже, брже зврјало, звиждало, зујало, док сва крилица нису постала једно, и авион лебдео све даље...

„Где не знамо, куд не идемо, нит’ знамо, нит’ марино”, певушила је. „Летећи, хрлећи кроз амбијент, кроз усијани тих летњи...”

С тим се слагало „зрак”. Спустила је четку. Подигла је телефонску слушалицу.

„Три, четири, осам, Пајкоум?”, рекла је.

„Овде гђа Оливер... Какву рибу имате данас? Бакалар? Ражу? Табињу? Лист?”

„Ту да изгубимо што нас овде везује”, мрмљала је. „Табињу. У филетима. Молим вас да стигне за ручак”, рекла је гласно. „С пером, с плавим пером... летећи, успињући се кроз зрак... ту да изгубимо што нас овде везује...” Речи нису биле вредне да се запишу у свеску која је била повезана као књига с рачунима за случај да Џајлс посумња. „Изјаловљено”, то је била реч за њу. Никад, на пример, није изашла из радње са одећом коју је желела; није била задовољна својом фигуром која се одражава о тамни штоф за панталоне у излогу. Набијена у струку, крупних удова и, осим косе, елегантна на утегнуто модеран начин, никада није изгледала као Сапфо или као неки од лепих младића чије су фотографије украшавале недељне новине. Изгледала је као оно што јесте: сер Ричардова ћерка; нећака две старе даме у Вимблдону, које су биле тако поносне, будући О’Нил, што су пореклом од ирских краљева.

Луцкаста, похвална дама, застајући на прагу онога што је једанпут назвала „срце куће”, на прагу библи- отеке, рекла је једном: „Поред кухиње, библиотека је увек најлепша просторија у кући.” Онда је додала прекорачивши праг: „Књиге су огледало душе.”

Потамнеле, умазане душе у овом случају. Јер како је возу требало три сата да стигне до удаљеног села у самом срцу Енглеске, нико се није усуђивао на тако дуг пут а да се не одбрани од могуће духовне глади не купивши неку књигу код уличног књижара. Тако је огледало које је одражавало узвишену душу, исто тако одражавало душу која се досађује. Док гледа раскупсане јефтине романе које су одбацили викендаши, нико не би могао да се претвара да огледало увек одражава краљичину патњу или хероизам краља Хенрија.

У овај рани час јунског јутра, библиотека је била празна. Гђа Џајлс морала је да сврати у кухињу. Г. Оливер још увек је базао терасом. А гђа Свидин је, наравно, била у цркви. Лаган али променљив ветар, који су најавили метеоролози, лепршао је жуту завесу бацајући светлост, па сенку. Ватра је посивела, онда је запламсала, а копривар је ударао о доње окно прозора; ударао, ударао, ударао; понављајући да ако ниједно људско биће никако не дође, никад, никад, никад, књиге ће побућавити, ватра се угасити, а пегави лептир умрети на окну.

Најављен жестином авганистанског хрта, ушао је старац. Читао је новине; био је дремован; и тако је утонуо у цицом прекривену столицу са псом код ногу – авганистанским хртом. Њушка на шапама, бокови повучени нагоре, изгледао је као камени пас, који чак и у краљевству смрти чува сан свог господара. Али господар није био мртав, само је сањао; усправно гледајући као у огледалу замућеног сјаја себе, младог човека са шлемом и каскаде како падају. Али без воде; и брда као сиви наборани штоф; и у песку колут ребара; во кога су црви појели на сунцу; а у сенци стена, дивљаци; и у његовој руци пушка. Рука из сна чврсто се стисла; права рука лежала је на наслону столице, набрекних вена али сада само од смеђе течности.

Врата су се отворила.

„Да ли вас”, извинила се Иза, „ометам?”

Наравно – разбила му је младост и Индију. Ту је погрешно, јер она је настојала да настави његову животну нит тако фино, тако дуго. Гледајући је како тумара по соби, заиста јој је био захвалан за тај наставак.

Многи старци имају само своју Индију – старци у клубовима, старци у собама у Улици Цермин. Она је њега настављала, у пругастој хаљини, мрмљајући испред ормара с књигама: „Под месецом је таман брег,

брзи облаци попили су последње бледе зраке већ... Наручила сам рибу”, рекла је гласно окрећући се, „али нисам сигурна да ће бити баш свежа. Ипак, телетина је скупа, а сви су у кући сити јунетине и овчетине... Зораб”, рекла је стајући мирно испред њих. „Шта он ради?”

Никад није махао репом. Никад није признавао породичне везе. Или је пузао пред неким или је ује- дао. Сад су његове дивље жуте очи непомично гледале у њу, у њега. Могао је обома да им обори поглед. Онда се Оливер сетио:

„Твој дечачић је плачљивко”, рекао је презриво.

„О”, уздахнула је, прикована за ручке фотеле, као ухваћени балон, милијардама као влас танких породичних веза. „Шта се догодило?”

„Узео сам новине”, објаснио је, „па...”

Узео их је и савио као кљун преко носа. „Па”, искочио је иза дрвета пред децу.

„А он је заурлао. Твој је дечко кукавица.”

Она се намрштила. Њен дечко није кукавица. А она се гнущала домаћинског, посесивног, материнског. И он је то знао и радио је то намерно да би је дражио, матора звер, њен свекар.

Окренула је главу у страну.

„Библиотека је увек најлепша просторија у кући”, цитирала је и прешла погледом преко књига. Књиге су „огледало душе”. *Вилинска краљица* и Кинглејков *Кримски рат*; Китс и *Кројцерово соната*. Биле су ту, одражавајући. Шта? Какве је њој било помоћи у тим годинама – годинама века, тридесет девета – од књига? Она се повлачила пред књигама као сви из њене генерације; исто тако су се повлачили и пред пушкама. Штавише, као човек којег боли зуб кад прелеће у апотеци очима преко зелених бочица с позлаћеним натписима да, можда, нека не садржи лек, размишљала

је: Китс и Шели; Јејтс и Дон. Или можда не песма; животопис. Живот Гарибалдија. Живот лорда Палмерстона. Или можда не живот личности; неке области. Старине Дарама; Списи археолошког друштва Нотингема. Или уопште не животопис, наука – Едингтон, Дарвин или Џинс.

Ниједна није зауставила њену зубобољу. За њену генерацију књиге су биле новине и кад је њен свекар испустио Тајмс, узела га је и прочитала: „Коњ са зеленим репом...”, што је било фантастично. Затим, „Стража у Вајтхолу...”, што је било романтично и затим надграђујући реч на реч прочитала је: „Трупаши су јој рекли да коњ има зелен реп; али је видела да је то само обичан коњ. Онда су је одвукли до собе у бараци где су је бацили на кревет. Затим јој је један од трупаша скинуо комад одеће, она је вриштала и ударала га по лицу...”

То је било стварно: тако стварно да је на плочама врата од махагонија видела славолук у Вајтхолу; кроз славолук собу у бараци; у соби у бараци кревет, а на кревету је вриштала девојка и ударала га по лицу, кад се врата отворише (јер заправо су то била нека врата) и уђе гђа Свидин носећи чекић.

Прилазила им је као да јој је под течан испод изанђалих баштенских ципела и, идући напред, скупила је уста и осмехнула се, са стране, свом брату. Ни реч нису разменили док је она отишла до ормара у углу и вратила чекић, који је узела без питања, заједно са – отворила је песницу – пуном шаком ексера.

„Синди – Синди”, гунђао је док је она затварала ормар.

Луси, његова сестра, била је три године млађа од њега. Име Синди или Сенди, јер може да се пише и овако и онако, било је скраћено од Луси. Тако ју је звао још откад су били деца; док је каскала за њим кад је пецао и везивала ливадско цвеће у мале чврсте букете

обмотавајући једну дугачку стабљику траве наоколо, наоколо, наоколо. Једном, сећала се, натерао ју је да сама скине рибу са удице. Крв ју је шокирала. „Ох!”, вриснула је – јер су шкрге биле пуне крви. И он је зарежао „Синди!” Дух тог јутра на ливади био јој је на уму док је враћала чекић на своје место на једној полици и ексере на своје место на другој, и затварала ормар који је, пошто је он у њему још држао прибор за пецање, био још увек тако педантан.

„Закуцала сам оглас на амбар”, казала је поглади-вши га мало по рамену.

Те речи биле су као први удар звона. Док одзвања први, чујеш други; док одзвања други, чујеш трећи. Тако, кад је Иза чула гђу Свидин како каже: „Закуцала сам оглас на амбар”, знала је да ће затим рећи:

„За свечаност.” А он ће рећи:

„Данас? Побогу! Заборавио сам!”

„Ако буде лепо”, наставила је гђа Свидин, „играће на тераси...”

„А ако буде кише”, наставио је Бартоломеј, „у амбару.”

„А како ће бити?”, наставила је гђа Свидин. „Киша или лепо?”

Онда, седми пут заредом обоје погледаше кроз прозор.

Сваког лета, већ седмо лето, Иза слуша исте речи; о чекићу и ексерима, о свечаности и времену. Сваке године говоре о томе да ли ће бити киша или лепо; и сваке године је било или једно или друго. Исти удари звона један за другим, само је ове године она испод звоњаве чула: „Девојка је вриштала и ударила га чекићем по лицу.”